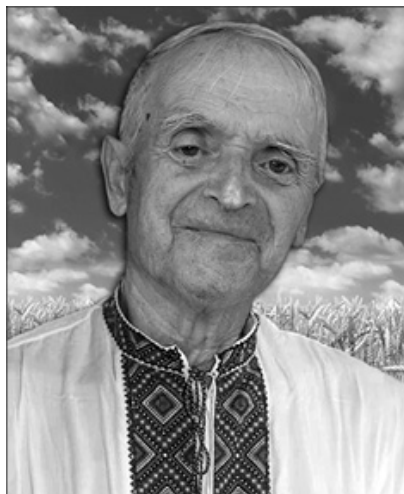

ОМЕЛЯНЕНКО Василь Онуфрійович (03. 08. 1925, смт Опішня Зінків., нині Полтав. р-ну Полтав. обл. — 28. 01. 2021, там само) — майстер художньої кераміки. Брат П. Омеляненка. Заслужений майстер народної творчості України (1976). Державна премія України імені Тараса Шевченка (1999). Премія ім. Д. Щербаківського (1995). Орден «За заслуги» 3-го ступеня (2021, посмертно). Диплом 1-го Респ. симпозиуму гончарства «Традиції та сучасність» (1989), 2-а премія 1-го Регіон. симпозиуму монум. керам. скульптури (1997; обидва — Опішня). Член НСХУ (1971), НСМНМУ (1999). Автор монум. скульптури «Український лев при двох головах» (1997), що стала своєрід. візитівкою Опішні. Серія «Опішне декоративне» (2010-і рр.) визнана вершин. явищем його мист. біографії та укр. гончарства в цілому. Гончар. ремеслу навчився самотужки. З 9-ти р. ліпив різноманітні свищики, завдяки яким родина пережила важкий повоєн. час. Гончар. круг опанував 1947. Працював в артілі «Худож. керамік» (згодом завод; 1950–85) спочатку ліпником декор. виробів, від 1970 — майстром твор. лаб., розробляв нові зразки для масової продукції; від 1985 — у влас. майстерні. Сприяв розвитку опішнян. худож. промислу, відновлював та примножував місц. традиції інновац. пошуками, імпровізаціями. Створював зразки сучас. декор. та вжитк. кераміки, у яких органічно поєднував традиц. й особисте. Самобут. стиль О. вирізняється глибин. народністю, оригінал. худож. баченням, пласт. довершеністю, розмаїттям та варіативністю форм, ошат. декоративністю, теплою й жвавістю образів. Антропоморфні скульптури відзначаються реаліст. трактуванням, гармоній. пропорціями, зооморфні — динам. силуетом, досконалим ліпленням декором, виразною фактурою з багатою грою світлотіні. Широкий

асортимент майолік. і теракот. виробів: декор. зооморф. посуд і скульптура (леви, бики, коні, барани, козли, олені, півні, їжаки, поросята); антропоморфна пластика малих форм (барині, козаки, вершники, музики); сюжетні композиції на теми нар. побуту; традиц. посуд (куманці, барильця, баклаги, глечики, горщики-двійнята, макітри, тарелі, миски, кухлі) зі стилізов. квітково-рослин. розписом у виконанні дружини Марії та дочки Н. Городніченко; свічники; дит. іграшки — мініатюрні посудини-«монетки» (глечики, горщики, макітерки, кухлики, чарочки, мисочки, тарілочки, вазочки, кошики), свищики (півники, чаєчки, чайки із чаєнятами, коники, білочки, ведмедики, собачки, баранці, козлики, рибки, поросята, звірі-музиканти). Вироби оздоблені риткуванням, ліпленням, глазуруванням, мальовкою. Учасник обл., всеукр., зарубіж. мистецьких виставок від 1956. Персон. — у Полтаві (2000, 2005, 2010, 2013, 2015), Опішні (2000, 2005, 2010, 2015, 2020). Твори зберігаються в Нац. музеї-заповіднику укр. гончарства (понад 600 предметів), Нар. худож.-етногр. музеї «Відродження» (обидва — Опішня), Нац. центрі нар. культури «Музей Івана Гончара», НСМНМУ, НМУНДМ, Нац. музеї нар. архітектури та побуту України, Держ. музеї іграшки, Дирекціях худож. виставок України та виставок НСХУ (усі — Київ), Нац. істор.-етногр. заповіднику «Переяслав», Яготин. істор. музеї (обидва — Київ. обл.), Нац. істор.-культ. заповіднику «Качанівка» (Черніг. обл.), Шевченків. нац. заповіднику (м. Канів), Канів. музеї нар. декор. мистецтва (обидва — Черкас. обл.), Полтав. краєзн. (бл. 250 предметів) і худож. музеях, Вінн., Горлів. (Донец. обл.), Дніпров., Запоріж., Луган., Микол., Одес., Севастопол. (АР Крим), Сум., Хмельн., Черкас., Черніг. ХМ, Красноград. (Харків. обл.), Кременец. (Терноп. обл.), Остроз. (Рівнен. обл.), Терноп., Херсон., Хмельн., Черкас. краєзн. музеях, Криворіж. істор.-краєзн. музеї (Дніпроп. обл.), Кмитів. музеї образотв. мистецтва (Житомир. обл.), Кунсткамері, Рос. етногр. музеї (обидва — С.-Петербург), музеях Москви, Сергієва Посада, Єкатеринбурга (усі — РФ), Франції, Норвегії, Великої Британії, Канади, США та ін. країн.

Основні твори

іграшки-свищики — «Баран» (1950-і рр., 1992), «Пташка», «Баранчик-птах», «Дивний звір», «Цап із бубном», «Ведмедик із гармошкою», «Ведмідь із квітами», «Коза», «Дикий кабан» (усі — 1989), «Рибка» (1989, 1990), «Баранчик» (1989, 1990, 1997, 2008), «Ведмедик», «Білочка», «Чайка» (усі — 1990), «Півник» (1990, 2007), «Козлик» (1990, 2008), «Собачка» (1990, 2013–15, 2018), «Одноріг», «Лисиця», (обидві — 1992),

«Півень» (1992, 1997) «Вершники» (1997), «Чаєчка», «Білочка з горішком» (обидві – 2007), «Зайчик», «Ведмедик із палицею», «Ведмедик з гостинцями» (усі – 2008), «Лисичка з півником», «Собачка з півником» (обидві – 2012), «Чайка із чаєнятами» (2015); декор. посудини – «Козел» (1960-і рр., 1974, 1977–78, 1990, 2011–12), «Баран» (1970–71, 1974–75, 1979, 1970-і рр., 1980, 1989, 1990, 1998, 1990-і рр., 2002, 2009, 2011–12, 2010-і рр.), «Лев» (1970, 1972–83, 1988, 1980-і рр., 1998, 1990-і рр., 2000, 2005, 2011, 2015, 2017, 2019), «Гірська коза», «Гірський козел» (обидві – 1971), «Олень» (серед. 1970-х рр., 1982, 1987, 1997–98), «Бик-зубр» (1975), «Бик» (1975, 1977, 1970-і рр., 1980, 1982, 1984–85, 1989, 1980-і рр., 1990, 1996, 1998, 1990-і рр., 2000, 2005–07, 2012), «Гірський баран» (1979, 1980-і рр.), «Кінь» (1983, 1985, 1980-і рр., 1990, 1996, 2005, 2009–14, 2017, 2010-і рр.), «Лев-вусач» (1986), «Чепурний лев» (1997), «Поросся», «Бичок» (обидві – 2009), «Лев із короною» (2011), «Цар звірів» (2013); декор. скульптури – «Чортик» (1971, 1977), «Вершник» (1971, 2012–13), «Трійка» (1975), «Баран» (1976), «Бичок», «Левик» (обидві – кін. 1980-х рр.), «Козак із бандурою» (1998), «Дівчина» (1999), «Молодиця з кошиком», «Молодиця у високому очіпку» (обидві – 1990-і рр.), «Півник» (2005), «Україночка» (2007), «Козак із булавою» (2007–08), «Козак із шаблею» (2008), «Жінка-українка», «Хлібороб» (обидві – 2011), «Парубок із бандурою» (2011–12), «Козак із бандурою», «Бариня з півнем-свищиком» (обидві – 2014), «Бариня» (2018), «Їжачок» (2019); сюжетні композиції – «Весілля» (1975, 2000, 2014), «Свято врожаю» (1976), «Вершники», «Свято хліборобів» (обидві – 1970-і рр.), «Ярмарок» (1980-і рр.), «На Сорочинський ярмарок» (1990), «Весілля» (1990, 2016), «Козак і дівчина», «Козак і дівчина біля криниці» (обидві – 2005); декор. посуд – таріль «Мені тринадцятий

минало» (1977), тарелі (1977, 1990, 1998, 2005), скарбничка «Гриб» (2005), «Свічник» (2005, 2011–12), «Горщик», «Двійнята» (обидва – 2010), «Глечик» (2011), «Куманець» (2011–12), «Миска» (2012, 2015); «монетки» – вазочки, корзинки (обидві – 1990), миски, макітри (обидві – 1990, 1997), глечики (1990, 1997, 2008), горщики, кухлики (1990, 1997, 2013), чарки, вази, (обидві – 1997), тарілочки (1997, 2013), кошики (2015).

Рекомендована література

1. Качкан В. Жива глина. Опішне, 1994;
2. Олійник Н. Де ходять леви при двох головах // Молодь України. 2000, 8 серп.;
3. Данилейко В. Український лев – при двох головах! // Нар. мистецтво. 2000. № 1–2;
4. Клименко О. Василь Омеляненко. 75. (н. 3. VIII. 1925, с. Опішня, Полтавщина) // АНТ. 2002. № 7–9;
5. Її ж. Василь Омеляненко // Нар. мистецтво. 2006. № 1–2;
6. Андрушенко О. та ін. Василь Омеляненко: короткий життєпис і бібліографія // Бібліографія укр. гончарства. 2005: Нац. наук. щорічник. Опішне, 2008. Вип. 7;
7. Метка Л. Майстер глиняної декоративної скульптури й іграшки: сучасні творчі пошуки // Зарембів. читання: Мат. сьомих Всеукр. Зарембів. наук. читань «Українське пам'яткознавство: сучасні проблеми та тенденції»: Зб. наук. пр. К., 2019;
8. Її ж. Зооморфна скульптура у творчості Василя Омеляненка // Ніжин. старовина: Зб. регіон. історії та пам'яткознавства: Зб. наук. пр. Ніжин, 2020.

Т. П. Гончаренко

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Омеляненко Василь Онуфрійович / Т. П. Гончаренко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-75971>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).